

Asia: VN/27997/2023

Lausuntopyyntö Kansallisesta ruokastrategiasta 2040

Luku 3.1: Reiluus ja kannattavuus

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.1: Kannattavuus ja reiluus

3.1 Strateginen päämäärä: Kannattavuus ja reiluus

Tässä strategisessa päämäärässä nousee koko strategian lähtökohta oikein esiin. Kannattavuus ja oikeudenmukaisuus ovat koko työn kivijalka. Kohdassa on oikein tunnistettu näiden vaikutus hyvinvointiin. Kappaleen lopussa maininta tuotantoeläinten hyvinvoinnista ja tautiriskistä on irrallinen. Kohdassa voisi aivan hyvin nostaa esiin myös maaperä hyvinvoinnin ja multavuuden tai kasvitautien tai tuholaisien riskien hallinnan. Tästä syystä viimeinen lause tuleekin poistaa, tai muokata niin, että se käsittää kaikkea maataloustoiminnassa olevaa hyvinvointia ja riskienhallintaa.

MTK Keski-Pohjanmaa huomauttaa vielä terminologiasta: ruokastrategiassa on täsmällisempää puhua kotieläimistä – ei tuotantoeläimistä. Suomenkielinen maataloustiede, -tilastointi ja -terminologia yleisestikin käyttää sanoja kotieläin, kotieläintilat ja kotieläintalous. Näitä käytetään myöhemmin tässä Kansallisen ruokastrategien 2040 luonnoksessa.

3.1.1 Nykytilan kuvaus

Nykytila on kuvattu onnistuneesti. Vähittäiskaupan kansainvälistymisen lisäksi nykytilassa tulisi tunnistaa ja tunnustaa myös vähittäiskaupan kansainvälisestäkin poikkeuksellisen voimakas keskittyminen Suomessa.

MTK Keski-Pohjanmaa huomauttaa toistamiseen terminologiasta: ruokastrategiassa on täsmällisempää puhua kotieläimistä – ei tuotantoeläimistä. Suomenkielinen maataloustiede, -

tilastointi ja -terminologia yleisestikin käyttää sanoja kotieläin, kotieläintilat ja kotieläintalous. Näitä käytetään myöhemmin tässä Kansallisen ruokastrategien 2040 luonnoksessa.

MTK Keski-Pohjanmaa toisi nykytilakuvauksessa vielä esiin sen, kuinka kotitalouksien kulutusmenoista ruuan osuus on pienentynyt ja on yksiä pienimmistä maailmassa. Kulutukseen nähden suomalainen siis kuluttaa ruokaan suhteellisen vähän rahaa.

3.1.2 Strategiset tavoitteet

Strategisista tavoitteista puuttuu kannattavuuteen kytkeytyvä tuottavuuden parantuminen. Pelkkä liikevaihdon kasvu ei takaa parempaa kannattavuutta, vaan vasta tuottavuuden parantuminen tuo sitä.

Toiseksi kannattavuuteen kytkeytyvät sivuvirtoihin liittyvät arvoketjut, jotka eivät ole luonnontuotealalle sopivia, kuten energia, puuttuvat strategisista tavoitteista.

Strateginen tavoite 1: Arvonlisä jakautuu aiempaa tasaisemmin ruokaketjussa

Huomioita ja havaintoja

Tämä strateginen tavoite on kannatettava. Kuitenkaan pelkkä rahavirran kasvu ei pelkästään riitä, koska sen takana on lisääntyneet kulut. Vasta tuottavuuden parantuminen tietää kannattavuuden kohentumista. Kohtaan tulisi lisätä myös sivuvirtoihin perustuva liiketoiminta.

Tavoitteena on arvonlisän jakautuminen tasaisemmin. MTK Keski-Pohjanmaa ei kannata tasajakoa tavoitteena, vaan oikeudenmukaista jakoa, jossa kaikki pärjäävät ketjussa yhtä hyvin otettuihin riskeihin ja työmäärään nähden.

Strateginen tavoite 2: Ruokavienti ja kansainvälinen kilpailukyky kasvaa

Huomioita ja havaintoja

Tavoite on hyvä. MTK Keski-Pohjanmaa esittää, että kohtaan lisätään myös Suomen ruokamaabrändin kehittäminen. Vientiin liittyy myös tuotteiden laatuun ja kohdemarkkinan ruokakulttuuriin liittyvä yhteys. Esimerkiksi naudanlihan viennin osalta meidän on tunnistettava vientimaiden tarpeet ja kyettävä vastaamaan näihin.

Strateginen tavoite 3: Ruoka-ala on houkutteleva ja reilu

Huomioita ja havaintoja

Tavoite on hyvä. MTK Keski-Pohjanmaa kysyy, miten sana ”reilu” tavoitteen otsikossa näkyy tavoitteen selitysosassa? MTK Keski-Pohjanmaa muistuttaa, että ruoka-alalla on jo nyt hyvin erikoistuneet toimijat sekä alueet, ja tämä vahvuus tulee tunnistaa valtakunnallisesti sekä alueilla.

Strateginen tavoite 4: Tuotantoeläinten hyvinvointi lisääntyy ja lisää väliotsikko

Huomioita ja havaintoja

MTK Keski-Pohjanmaa pitää kotieläinten hyvinvointia tärkeänä asiana. MTK Keski-Pohjanmaa ei kuitenkaan hyväksy sitä, että ruokastrategiassa puhutaan kotieläimistä vain niiden hyvinvoinnin näkökulmasta. Kotieläimillä on erittäin tärkeitä rooleja ruokajärjestelmässä ja sen tunnistaminen ja tunnustaminen puuttuu Kansallisen ruokastrategian 2040 luonnoksesta kokonaan. Kotieläimet ovat tärkeä elintarvikkeeksi kelpaamattomien maataloustuotteiden sekä teollisuuden sivuvirtojen rehukäyttäjää. Kotieläintilat ovat jo nyt sekä energia- että ravinnekiertoalouden keskittymiä. Kotieläimien kautta syntyvät elintarvikkeet ovat suomalaisen ruokaviennin veturi ja se rooli tulee tuskien tämän strategian aikana muuttumaan. Peltojemme antimista ei millään kaikki sovellu ihmisten ravinnoksi, vaan on koko ruokajärjestelmän etu, että kotieläimille tuotetaan rehuja. Kotieläimien kautta syntyvät ja jalostettavat tuotteet tuottavat suhteellisen tehokkaasti ja paljon ruokaa sekä arvonn lisää ruokajärjestelmään. Suomalainen ruokajärjestelmä siis on riippuvainen nyt ja tulevaisuudessa kotieläimistä.

MTK Keski-Pohjanmaa esittää, että Strateginen tavoite 4 muutetaan ja tarkastelukulmaa kotieläimiin laajennetaan: ”Kotieläimet ovat tärkeä ja hyvinvoiva osa ruokajärjestelmää”.

MTK Keski-Pohjanmaa huomauttaa jälleen terminologiasta: ruokastrategiassa on täsmällisempää puhua kotieläimistä – ei tuotantoeläimistä. Suomenkielinen maataloustiede, -tilastointi ja -terminologia yleisestikin käyttää sanoja kotieläin, kotieläintilat ja kotieläintalous. Näitä käytetään myöhemmin tässä Kansallisen ruokastrategien 2040 luonnoksessa.

Strateginen tavoite 5: Reilu datatalous luo arvoa ruokajärjestelmään

Huomioita ja havaintoja

MTK Keski-Pohjanmaa pitää hyvänä tavoitteena, että kuluttajakäyttäytymisen tieto kulkisi myös takaisinpäin aina alkutuotantoon asti. Dataan liittyvää omaisuudensuojaa tulee vahvistaa joka puolelta – myös hallinnon.

Luku 3.2: Huoltovarmuus

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.2: Huoltovarmuus

3.2 Strateginen päämäärä: Huoltovarmuus

Strateginen päämäärä on kuvattu hyvin. MTK Keski-Pohjanmaa haluaisi täsmentää, että nykyisen ruuantuotannon monipuolistaminen ei tämän hetken tiedon valossa tuo vuoteen 2040 niin isoja muutoksia maatalouteen, että sen voisi ajatella vahvistavan huoltovarmuutta. Siksi MTK Keski-Pohjanmaa esittää, että päämäärää tarkistetaan ja nykyiset vahvuudet ruuantuotannossa pidetään huoltovarmuuden peruskivenä.

3.2.1 Nykytilakuvaus

MTK Keski-Pohjanmaa haluaa nostaa esiin huoltovarmuuden nykytilassa maatalousyritysten heikon maksuvalmiuden, joka johtaa siihen, että maatalousyrityksillä ei ole resursseja hankkia tai ylläpitää huoltovarmuuden kannalta riittävän suuria tuotantopanosvarastoja. MTK Keski-Pohjanmaan toteuttaman Tietovirta-hankkeen kyselyssä selvisi, että tiloilla olisi halukkuutta parantaa tuotantopanosvarastoja, mutta taloudellinen tilanne ei sitä mahdollista. Myös varastokapasiteetti on niukka.

MTK Keski-Pohjanmaa haluaa lisäksi nostaa huoltovarmuuden nykytilan kuvaukseen maatalousyrittäjien hyvinvoinnin. Heidän jaksaminen on kriittistä huoltovarmuuden kannalta. Heikkotaloustilanne, sosiaaliset paineet sekä yhteiskunnan ja median negatiivinen tapa puhua maataloudesta kuormittaa maatalousyrittäjiä.

Strateginen tavoite 1: Riskienhallinta vahvistuu ruokajärjestelmässä

Huomioita ja havaintoja

MTK Keski-Pohjanmaa ei priorisoisi nykytilanteessa sään ääri-ilmiöitä tavoitteen ensimmäiseksi asiaksi, vaan nostaisi kokonaisvaltaisen riskienhallinnan tarpeen ensimmäiseksi. Sään ääri-ilmiöt ja kriisit ovat vain yksiä riskejä muiden lukuisten joukossa. MTK Keski-Pohjanmaa esittää ensimmäiselle lauseelle muotoa: Ruokajärjestelmässä toteutuu kokonaisvaltainen riskienhallinta, joka tunnistaa toimintaympäristön sekä toimijan sisäiset riskit, arvioi niitä sekä valitsee niille sopivat riskienhallinnan välineet pienentääkseen, siirtääkseen, poistaakseen tai välttääkseen riskejä.

MTK Keski-Pohjanmaa muistuttaa, että riskienhallinta sekä varautuminen ovat kaksi eri asiaa, mutta toisiinsa liittyviä.

Strateginen tavoite 2: Ruuantuotannon jatkuvuus turvataan

Huomioita ja havaintoja

MTK Keski-Pohjanmaa muistuttaa, että ruuantuotannon hajauttaminen tai monipuolistaminen ei yksiselitteisesti lisää huoltovarmuutta, vaan pohjana tarvitsee olla riittävä ja kannattava

maataloustoiminta, joka nykytilassa on vielä hajautunut, mutta myös erikoistunutta, mikä on mahdollistanut huoltovarmuuden ylläpidon paremman tuottavuuden kautta. Monipuolistamisen tavoite ei saa olla ristiriidassa erikoistumisen kanssa tai lisätä maatalan toimintaa niin, että se ei paranna sen kannattavuutta.

MTK Keski-Pohjanmaa nostaisi alkutuotannon toimintakykyyn liittyen tässä kohdassa esiin maatalousyrittäjien hyvinvoinnin tärkeän tukipilarin maatalouslomitukseen, ja esittää sen toiminnan jatkuvuuden varmistamista tavoitteeseen mukaan.

Strateginen tavoite 3: Tuotantopanosten omavaraisuusaste nousee

Huomioita ja havaintoja

Tavoite on hyvä sekä kannatettava. MTK Keski-Pohjanmaa pitää tärkeänä, että omavaraisuusasteen nostosta on paremman tuottavuuden ja uusien liiketoimintamahdollisuuksien kautta hyötyä suomalaiselle ruokajärjestelmälle.

Tuotantopanosten saatavuuden osalta on myös varmistettava, että emme sääntelee ja liian kovilla vaatimuksilla kavenna liikaa meidän tuotantopanosalikoimaa esim. lannoitteiden tai kasvinsuojeluaineiden osalta. Liian pitkälle menneenä tämä heikentää meidän kilpailukykyä ja tekee meidät riippuvaisemmiksi vain yksittäisistä tuotantopanosmarkkinoiden toimijoista. Strategista tavoitetta tulisi laajentaa omavaraisuuden lisäksi tähän suuntaan, joka myös vähentää riippuvuuksia.

Luku 3.3: Luonnon kantokyky

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.3. luonnon kantokyky

3.3 Strateginen päämäärä: Luonnon kantokyky

MTK Keski-Pohjanmaa pitää päämäärää hyvänä. MTK Keski-Pohjanmaa täsmentäisi, että vieraslajien lisäksi myös vastustettavat taudit ovat hallinnassa.

3.3.1 Nykytilakuvaus

MTK Keski-Pohjanmaa huomauttaa, että viljelyn tehostuminen ei ole negatiivinen asia, vaikka se on ehkä lisännyt jossain päin Suomea viljelyn yksipuolistumista. Viljelyn tehostuminen muuten on hyvä asia. Se parantaa tuottavuutta, lisää ravinteiden ja muiden tuotantopanosten tehokkuutta. Tehokas maatalous on siis myös ympäristön etu. MTK Keski-Pohjanmaa esittää kohtaan nämä seikat huomioivan muutoksen.

MTK Keski-Pohjanmaa huomauttaa, että vaikka maatalouden osuus kokonaispäästöistä on kasvanut, maatalouden omat absoluuttiset päästöt eivät ole niin tehneet. Tämä tapa kuvata kokonaispäästöjä

on väärä. Samalla MTK Keski-Pohjanmaa huomauttaa ja pyytää lisäämään nykytilakuvaukseen sen, että suhteessa päästöihin olemme lisänneet maatalouden tuottavuutta ja pystymme nykyisillä kasvihuonekaasupäästöillä tuottamaan enemmän ruokaa ja rehua. Esimerkiksi maidontuotannon kasvihuonekaasupäästöt per tuotettu kilo ovat vähentyneet. Lisäksi nykytilakuvauksessa tulisi huomioida se, että olemme usean maataloustuotteen osalta muut maailmaa tehokkaampia suhteessa tuotannon päästöihin. Esimerkiksi suomalaisen naudanlihan päästöt per kilo ovat maailman keskiarvoa alemmat.

MTK Keski-Pohjanmaa ehdottaa lisäystä, että ruuantuotannon kannalta iso määrä turvepeltoja on yhteydessä maatalouteen tehtyihin investointeihin. Viimeisen kymmenen vuoden aikana tehdyistä tuetuista tuotannon investoinneista noin kolmannes on tehty tiloilla, joilla on vähintään 30 % tilan peltopinta-alasta turvepeltoja. Turvepelloilla ei siis ole suurta merkitystä vain kuivina kausina, vaan jatkuvasti. MTK Keski-Pohjanmaa myös muistuttaa, että turvepeltoja voidaan viljellä matalammilla typpilannoitusmäärillä kuin kivennäismaita. Tämä vähentää riippuvuutta ulkomailta tuotavasta typpilannoitteiden raaka-aineesta.

Nykytilassa maaperän kunnon osalta tulisi tunnistaa suomalaisen maatalousmaan maaperän köyhtyminen. Terve ja hyvinvoiva satoa tuottava maaperä on myös ravinteikas. Ilman ravinteita ei synny multavuuttakaan, joka taas parantaa ravinteiden ja veden pidätystä sekä vähentää tiivistymistä.

Strateginen tavoite 1: Ruokaketjun ilmastovaikutukset vähentyvät

Huomioita ja havaintoja

MTK Keski-Pohjanmaa pitää tärkeänä, että alueellisuus huomioidaan päästövähennystyössä. MTK Keski-Pohjanmaa ehdottaa, että turvepeltoihin kohdistuvissa ratkaisuissa olisi alueellisten toimijoiden lisäksi mukana tarvittaessa myös koko ruokajärjestelmä. Joissain maataloustuotteissa koko ruokajärjestelmä on kytköksissä turvepelloilla olevaan tuotantoon, eikä ratkaisua voi siksi jättää vain alueen varaan. MTK Keski-Pohjanmaa toteaa, että oikeudenmukaisuus on turvepeltojen ratkaisuiden etsinnässä tärkeä lähtökohta paikallisen ja alueellisen elinvoiman varmistamisen lisäksi.

Strateginen tavoite 2: Luonnon monimuotoisuus lisääntyy ja luonnontila paranee

Huomioita ja havaintoja

MTK Keski-Pohjanmaa toteaa, että tavanomaisen tuotannon yhteydessä toteutettavat toimet lisäävät jo nyt maatalousympäristöjen luonnon monimuotoisuutta. Luomutuotanto, laidunnus ja luonnonhoito ovat näistä hyviä esimerkkejä, mutta maataloudessa toteutetaan kuitenkin laajaperäisesti muitakin toimenpiteitä. MTK Keski-Pohjanmaa huomauttaa, että ruokastrategiassa tulisi harkita uudistava viljely -termin käyttöä silloin kun sitä ei määritellä. Uudistava viljely voi olla nimi tuotteelle, palvelulle tai muulle toiminnalle, jolla ei ole yleisesti sovittuja määritelmiä tai pelisääntöjä. Kansallisen ruokastrategian 2040 tulee pysyä neutraalina tällaisista kaupallisista yhteyksistä, pl. luomutuotteet.

Strateginen tavoite 3: Ravinnepäästöt vähentyvät ja peltojen vesitalous paranee

Huomioita ja havaintoja

MTK Keski-Pohjanmaa kiittää ilolla, että tilusjärjestelyt nähdään tässä tavoitteessa osana ratkaisua.

Luku 3.4: Ruokakulttuuri ja hyvinvointi

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.4. Ruokakulttuuri ja hyvinvointi

MTK Keski-Pohjanmaa pitää päämäärää hyvänä, ja ehdottaa pientä lisäystä ensimmäiseen virkkeeseen: ”, ja joka hyödyntää kaikkea sitä, mitä Suomessa tuotetaan.” Näin ruokakulttuurin ytimessä on nimenomaan se Suomessa tuotettu ruoka.

3.4.1 Nykytilakuvaus

Nykytilakuvaus on tiivis ja hyvä. MTK Keski-Pohjanmaa lisäisi nykytilakuvaukseen kuluttajien ja maatalouden erkaantumisen toisistaan, minkä seurauksena kuluttajien tiedot ja todellisuudentaju maataloudesta ovat heikentyneet. Sosiaalisen median kautta leviävien väärin terveysväittämien ja maataloustuotannon virheellisen yhdistämisen seurauksena kokonaiskuva ruoantuotannosta voi vääristyä nopeasti.

Strateginen tavoite 1: Kotimaisten elintarvikkeiden käyttö lisääntyy ja ymmärrys ruokajärjestelmästä vahvistuu

Huomioita ja havaintoja

Tavoite on hyvä. MTK Keski-Pohjanmaa esittää tavoitteeseen lisäystä: ”Tietoa maataloudesta lisätään ennen kaikkea maatalousyrittäjien arkityön kautta.”

MTK Keski-Pohjanmaa pitää tärkeänä, että tavoitteessa huomioidaan ruokajärjestelmän toimijoiden, etenkin tukun ja vähittäiskaupan rooli siinä, että kotimaisten elintarvikkeiden käyttö lisääntyy.

Strateginen tavoite 2: Mahdollisuus terveelliseen ruokaan lisääntyy

Huomioita ja havaintoj

MTK Keski-Pohjanmaa toteaa, että tavoite on kannatettava, mutta huomauttaa että kasvispohjainen vaihtoehto ei ole yksiselitteisesti terveellinen. Siksi tavoite tulee muotoilla: ”Kuluttajilla on paremmat mahdollisuudet valita monipuolisesti terveellisiä ja turvallisia suomalaisia tuotteita.”

Tavoite ei huomioi ruokajärjestelmän toimijoiden roolia, etenkin kaupan.

Strateginen tavoite 3: Ruoka on osa rikasta ja elävää ruokakulttuuria

Huomioita ja havaintoja

MTK Keski-Pohjanmaa pitää tärkeänä, että ruoka on ilomme, eikä välttämätön kuluerä. Positiivinen suomalainen ruokaviestintä on tervetullut kulttuuriimme.

Strateginen tavoite 4: Yhteisöllisyys ruuan ympärillä kasvaa ja vahvistaa hyvinvointia

Huomioita ja havaintoja

MTK Keski-Pohjanmaa esittää, että tavoitteeseen kirjataan opetuksen merkitys tämän tavoitteen saavuttamisessa. Joukkoruokailu-sana on hieman kylmä ja masinoidun kuuloinen, eikä vastaa tämän tai edellisen tavoitteen lämmintä ja iloista tunnelmaa. MTK Keski-Pohjanmaa mielellään suosisi toista termiä.

Luku 4: Kehitettävät valmiudet

Huomioita ja havaintoja lukuun 4 Kehitettävät valmiudet

MTK Keski-Pohjanmaa kannattaa kehitettäviä valmiuksia, ja toteaa niistä seuraavaa.

4.1 Innovaatioiden ja teknologioiden kehittäminen ja hyödyntäminen

Nopeasti käytäntöön skaalautuvat innovaatiot, teknologiat ja uudet toimintamallit tarvitsevat oikean kokoluokan testiympäristöjä, jotta ne eivät jää innovaatioiden ”kuolleiden laaksoon”. MTK Keski-Pohjanmaa pitää tärkeänä, että luonnonvara-alalle pilotoidaan Kansallisen ruokastrategian 2040 myötä ensimmäinen sääntelykevennetty innovaatiokeskus, joka yhdistää ruokajärjestelmän TKI-tarpeet maatalous- ja muissa pk-yrityksissä sekä resurssit ja ympäristön innovaatioiden testaamiseen. Tässä voidaan hyödyntää luonnonvara-alalla olevia opetusmaatiloja.

MTK Keski-Pohjanmaa pitää tärkeänä, että uuden toimintamallit, innovaatiot ja teknologiat tukevat myös kansainvälistymisen tavoitteita. Ja toisin päin, TKI-toiminnassa lisätään kansainvälisiä verkostoja, joiden kautta haetaan nopeasti uusia ratkaisuja.

4.2 Osaamiseen, oppimiseen, tutkimukseen ja muutoshalukkuuteen panostaminen

MTK Keski-Pohjanmaa muistuttaa, että osaavaa työvoimaa tarvitaan koko ruokajärjestelmään.

Maatalousalan opetuksen jatkuvuus opetusmaatiloilla tulee varmistaa, koska opettamisen ”riskiä” ja kustannusta ei voi säilyttää kannattavuus ja resurssihaasteiden keskellä toimiville maatalousyrityksille. Hyvä maatalousalan oppimisympäristöt tulee kehittää TKI-ympäristöiksi, jolloin tutkittu tieto ja kehittävä ote tarttuu opetuksen kautta myös tulevaisuuden tekijöihin.

4.3 Investointikyvyn vahvistaminen

Tämä kehitettävä valmius on hyvin tunnistettu, mutta pitäisi olla strategisena tavoitteena kohdassa 3.1, niin tärkeä tämä on.

MTK Keski-Pohjanmaa toteaa, että esitettyjen toimenpiteiden lisäksi tarvitaan vahvaa yhtenäistä edunvalvontaa, joka edistää investointikykyä vahvistavaa politiikkaa Euroopan unionissa mm. ilmasto- ja ympäristöehdollisuuden sekä rahoitusmarkkinasääntelyn osalta.

MTK Keski-Pohjanmaa pitää tärkeänä, että investointien osalta Kansallinen ruokastrategia on mahdollistamassa myös ulkomaisten Suomen ruokajärjestelmää tukevien investointien saapumista Suomeen.

4.4 Yhteistyön ja ekosysteemien kehittäminen

MTK Keski-Pohjanmaa esittää, että tämä kehitettävä valmius kytetään osaksi ensimmäisen valmiuden kohtaa joustavista kokeiluympäristöistä ja laajennetaan se kokeileviksi ja yhteistyötätekeviksi ekosysteemikeskuksiksi.

4.5 Hallinto on aktiivinen mahdollistaja

MTK Keski-Pohjanmaa huomauttaa, että vaikka sääntely ja politiikka ovat tärkeitä keinoja, niin meidän tulee kuitenkin myös miettiä tulevaisuuden ruokajärjestelmää vähemmän byrokraattisena.

MTK Keski-Pohjanmaa korostaa, että maaseutupolitiikkaa on tehtävä aina maaseudulta käsin, ei Hallituskadulta. Kansallisen ruokastrategien 2040 on edistettävä maaseutuvaikutusten arviointia päätöksenteossa.

Muuta kommentoitavaa

Muita huomioita strategiasta.

Yleistä

Ruokastrategia on kattava ja tiivistetty kokonaisuus laajasta asiasta, jossa on paikoin onnistuttu ja epäonnistuttu.

MTK Keski-Pohjanmaa huomauttaa, että lausuntopyyntö koski täsmällisesti vain Kansallisen ruokastrategian 2040 lukuja 3 ja 4. Miksi johdantoon tai visioon ei pyydetty erikseen lausuntoja?

MTK Keski-Pohjanmaa pitää Kansallisen ruokastrategian pohjalle tehtyä työtä mittavana. Lukuisat työpajat sekä mielipiteiden kerääminen on vaatinut isot panostukset sekä maa- ja metsätalousministeriöltä että kaikilta osallistujilta. Sen vuoksi Kansallinen ruokastrategia 2040 ei saa jäädä vain tämän hallituksen yhdeksi paperiksi, vaan sen on edettävä rivakasti ensimmäisiin toimenpiteisiin.

Huomiot ja kommentit luvuittain

1 Johdanto

Johdannossa avataan oikein niitä muutosvoimia, jotka vaikuttavat ruokajärjestelmään nyt ja tulevaisuudessa. MTK Keski-Pohjanmaa haluaa kuitenkin nostaa esiin myös väestörakenteen muutokset Suomessa ja maailmalla. Nämä ohjaavat ruoan kulutusta kauemmaksi meistä alueille, joissa ruoantuotanto on haasteellisempaa. Tämä kehitys pitää kääntää mahdollisuudeksi.

2 Visio: Onnellisen ruuan maa

Visio ei pureudu kovinkaan syvälle alkutuotantoon tai maatalouteen, vaan toteaa ensi lauseissa näiden kytkeytyvän moniin muihin asioihin. Varsinaisen maatalouden tai alkutuotannon tilaa visio ei kuvaa. Luontoon, ympäristöön ja ruokajärjestelmään visio antaa lukuisia näkymiä, mutta ei suorasanaisesti maatilojen arkitodellisuuteen.

Visio on monin kohdin kannatettava. Luonnoksessa mainitaan ”uusiutuvat menetelmä”, eikä tälle löydy sanastosta määritelmää. MTK Keski-Pohjanmaa muistuttaa, että kyseessä voi olla kaupallinen tuote tai palvelu, eikä yksiselitteisesti yleisesti pätevä ja tarkkaan määritelty alkutuotannossa käytetty menetelmä. Meillä on jo nykyään myös hyviä teknologioita, jotka toki kehittyvä, mutta ei

voi yksiselitteisesti sanoa, että käyttäisimme vain uusia. Lauseen ”Alkutuotanto perustuu uusiutuviin menetelmiin, joissa uudet teknologiat tukevat luonnon monimuotoisuutta.” sijaan MTK Keski-Pohjanmaa esittää seuraavaa muotoilua: ”Alkutuotanto perustuu menetelmiin, joissa erilaiset teknologiat tukevat mm. ravinteiden tehokasta käyttöä, eläinten hyvinvointia ja luonnon monimuotoisuutta.

Visiossa puhutaan ruokaketjun näkyvyydestä ja vaikutuksista, joista kuluttajat ovat tietoisia. Tässä kappaleessa saa vaikutelman, että puhutaan lähinnä ekologisesta ja ehkä sosiaalisesta kestävydestä, ei niinkään taloudellisesta kestävydestä. Ruokaketjun läpinäkyvyyden on tarkoitettava tässä myös sen taloudellista läpinäkyvyyttä.

Vision ajatus Suomesta viejänä ja kansainvälistyneenä ruokamaana on kannatettava.

Visiossa kuvattu yhteiskuntasopimus tarkoittaisi kyseistä sopimusta vasta vuonna 2040 – 15 vuoden kuluttua. MTK Keski-Pohjanmaa esittää, että sopimuksen muodostuminen on visiossa tavoitteena jo vuoteen 2030 mennessä.

3 Strategia

Strategia on rakenteeltaan hyvä, mutta vaatii perehtymistä, jotta sen voi sisäistää.

Matriisimuotoinen strategia ei tarkkaan anna kuvaa siitä, miten strategia toimii: miten päästään nykytilasta A visioon B. Polut avautuvat alaluvuissa, mutta ylläluke 3 ei anna tästä tiivistä kuvaa.

Luvussa mainitaan toimeenpanosuunnitelmat. Näistä suunnitelmista on tarpeen tässä strategiassa antaa lisätietoa. Ensimmäinen mainitaan, ja sen aikataulu, mutta montako tulee sen jälkeen ja mitä ne sisältävät?

Kehitettävät valmiudet on hyvin tunnistettu ja kannatettavia.

Lopuksi

MTK Keski-Pohjanmaa pitää Kansallista ruokastrategiaa 2040 tärkeänä avauksena yhteiskunnallisesti yhteiselle ruokajärjestelmän suunnalle. MTK Keski-Pohjanmaa pitää tärkeänä, että luonnoksessa esitellyt toimenpidesuunnitelmat avattaisiin tarkemmin.

Kansallisen ruokastrategian 2040 luonnos ei tarkastellut minkään strategisen päämäärän kannalta maatalouden erilaisuutta tai erikoistumista vaikka se olisi ollut jokaisessa päämäärässä tai strategisessa tavoitteessa tarpeen ja mahdollista.

MTK Keski-Pohjanmaa pitää tärkeänä, että Kansallinen ruokastrategia 2040 seuraa Euroopan unionin tyyliä, ja jatkaa strategiatyötä pureutuen seuraavaksi maatalouden erilaisuuteen ja erikoistumiseen. Näiden tunnistaminen olisi myös Kansalliselle ruokastrategialle 2040 eduksi.

MTK Keski-Pohjanmaa ehdottaa, että ensimmäinen toimenpidesuunnitelma pitää sisällään kansalliset maito-, liha- ja peltokasvistrategiat, jotka paremmin huomioivat eri tuotantosuuntien erikoistumisen sekä alueellisen jakautumisen. Nämä strategiat laadittaisiin osaksi tämän strategian tavoitteenakin olevaa yhteiskunnallista sopimusta.

MTK Keski-Pohjanmaa antaa jatkossakin käytettävissä ruokajärjestelmän kehittämisessä.

MTK Keski-Pohjanmaan lausunto löytyy myös meidän nettisivulta osoitteesta https://keski-pohjanmaa.mtk.fi/-/ruokastrategia2040_lausunto

Hyppönen Niko
MTK Keski-Pohjanmaa